

Handläggare: Pia Modin
Telefon: 08-508 25 618

Till
Socialtjänst- och
arbetsmarknadsnämnden

Romers rätt - en strategi för romer i Sverige

Svar på remiss av SOU 2010:55

(1 bilaga)

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden överlämnar tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen.
3. Paragrafen justeras omedelbart.

Gillis Hammar
Förvaltningschef

Fredrik Jurdell
Avdelningschef

Sammanfattning

Delegationen för romska frågor presenterar i sitt betänkande en strategi som ska säkerställa romernas mänskliga rättigheter i Sverige. Strategin innehåller förslag på åtgärder inom de områden som bedöms som strategiska för förändringar av romers villkor i samhället – rätten till delaktighet och inflytande, utbildning, arbete, bostad, hälsa och social välfärd, bevarande av språk och kultur samt icke-diskriminering. För att genomföra strategin krävs särskilda insatser under en generation, dvs. 20 år, och delegationen föreslår att verkställigheten anförtros ett sekretariat för romska frågor. Vidare föreslås inrättandet av en sannings- och för-

soningskommission för att kartlägga och dokumentera de övergrepp, försummelser och diskriminerande åtgärder som begåtts mot den romska minoriteten.

Förvaltningen anser att de förslag till strategi och åtgärder inom olika områden som presenteras är mycket väl underbyggda. För att överbrygga den strukturella diskrimineringen mot romer bedömer förvaltningen att det krävs ett uthålligt arbete under lång tid som samordnas på central nivå.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har till socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden för yttrande överlämnat remiss av betänkandet Romers rätt – en strategi för romer i Sverige, SOU 2010:55. Ärendet har även remitterats till stadsdelsnämnderna i Skarpnäck, Skärholmen och Farsta, kultur- och idrottsnämnden, utbildningsnämnden, stadsledningskontoret och Stadshus AB.

Ärendet

Betänkandet, som har tagits fram av Delegationen för romska frågor, har som devis : ”Ett lands behandling av dess romska befolkning är ett lackmustest för det civila samhället och dess demokrati”.

I betänkandet framhålls att romer utgör en av de fem nationella minoriteterna som finns i Sverige (samer, judar, romer, sverigefinnar och tornedalingar) och det nära sambandet mellan minoritetsrättigheter och mänskliga rättigheter belyses. Minoriteternas existens ska skyddas, vilket bland annat innebär förbud mot assimilering och diskriminering.

Betänkandet är mycket omfattande och ger en allsidig bild av romernas situation och deras historia i Europa och Sverige. Statsmakternas historiska oförrätter mot romerna uppmärksammas. Delegationen pekar på den ömsesidiga misstron mellan majoritetssamhället och romerna samt den strukturella diskrimineringen mot romer som ofta leder till kränkningar av romers mänskliga rättigheter. En grundtanke är att den strukturella diskrimineringen av romerna har sin grund i en historiskt grundad och socialt accepterad antiziganism, som en särskild form av rasism.

Delegationen konstaterar att romernas situation är ovärdig ett demokratiskt välfärdssamhälle och presenterar en strategi som ska säkerställa romernas mänskliga rättigheter i Sverige. Strategin har tre övergripande mål:

- att stänga välfärdsgapet mellan romer och andra grupper,
- att häva romers maktunderläge,
- att reparera romers tillit till majoritetssamhället och överbrygga förtroendeklyftan.

Strategin innehåller förslag på åtgärder inom följande områden:

- rätten till delaktighet och inflytande (bl.a. fler romer ska rösta, bli förtroendevalda, kommuner ska ha stabila samrådsformer med romer)
- rätten till utbildning (bl.a. alla romska barn ska ha grundskolekompetens)
- rätten till arbete (bl.a. fler romer ska vara anställda inom stat och kommun)
- rätten till bostad (bl.a. diskriminering av romer hos allmännyttiga och privata bostadsbolag ska upphöra)
- rätten till hälsa och social välfärd (bl.a. bemötandefrågor)
- rätten till språk (bl.a. alla romska barn ska erbjudas modersmålsundervisning)
- rätten till kultur (bl.a. romsk kultur ska bevaras, utvecklas och göras tillgängligt)
- rätten att inte bli diskriminerad (bl.a. personal och förtroendevalda i statliga myndigheter, kommuner och landsting ska känna till minoritetsrättigheterna och samhällets åtaganden gentemot romer)
- behovet av försoning mellan den romska minoriteten och majoritetssamhället (bl.a. romer ska få upprättelse för begångna brott och erkännande av historiska övergrepp mot romer)

Delegationen bedömer att det krävs särskilda insatser under en generation, dvs. 20 år, för att nå målen. Verkställigheten föreslås anförtros ett Sekretariat för romska frågor. Situationen kan inte reformeras bort med enstaka projekt, vilket hittills varit strategin.

Delegationen lägger ett antal förslag som innebär kostnader för staten. Kommunerna har möjligheter att söka ekonomiskt stöd genom de särskilda statsbidrag som föreslås, bl.a. för insatser inom utbildningsområdet.

Betänkandets sammanfattning bifogas. Betänkandet i sin helhet finns på:

<http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/15/00/25/66e467ad.pdf> (del 1)

<http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/15/00/25/baf09ba7.pdf> (del 2)

Ärendets beredning

Detta tjänsteutlåtande har utarbetats inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Delegationen för romska frågor har tagit fram ett betänkande som är mycket väl underbyggt och som beskriver romernas situation i Sverige idag och i ett historiskt perspektiv. Betänkandet utmynnar i en strategi som innehåller förslag på åtgärder för att säkerställa romers tillgång till sina mänskliga rättigheter (MR) och minoritetsrättigheter.

Förvaltningen har inga avvikande uppfattningar från delegationens slutsatser och förslag. Det handlar ytterst om ett MR-perspektiv och om att romerna ska ha tillgång till och vara delaktiga i samhället. Utbildning för både barn och vuxna är en av de viktigaste faktorerna för att komma bort från ekonomisk och social marginalisering. Andra områden som är strategiska för förändring av romernas villkor är, som delegationen föreslår, bl.a. rätten till arbete, bostad samt hälsa och social välfärd. I egenskap av nationell minoritet ska romernas språk (romani chib) och kultur bevaras och utvecklas.

”Det finns ingen verklig demokrati, inga goda styrelseformer – oavsett politisk nivå – utan respekt för mänskliga rättigheter.”¹ Inom Stockholms stad har nyligen ett förslag till program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning utarbetats. Även detta program har MR-perspektivet som utgångspunkt och framhåller att för att personerna ska bli delaktiga i samhället krävs bl.a. att de har utbildning, arbete, bostad, meningsfull fritid samt blir bemötta med kunskap och respekt.

Delegationen talar om ”projektträsket” - att de många ansatser som gjorts och görs för att förbättra situationen för romer nästan undantagslöst har karaktären av projekt på maximalt tre år, varefter allt återgår till det vanliga. Förvaltningen befärar att detta stämmer. Genom åren har många ”zigenarprojekt” bedrivits i Stockholms stad, men de har inte blivit del av stadens ordinarie verksamhet. Förvaltningen anser det befogat att inrätta Sekretariatet för romska frågor, som under en generation ska genomföra ett förändringsarbete i samråd med andra myndigheter och organisationer.

¹ Genomförandet av mänskliga rättigheter. Rapport från Sveriges Kommuner och Landsting, 2010

En sannings- och försoningskommission föreslås för att kartlägga och dokumentera de övergrepp, försummelser och diskriminerande åtgärder som begåtts mot den romska minoriteten från 1900 fram till år 2000. Det råder en stark ömsesidig misstro mellan romer och majoritetssamhället. Förvaltningen anser att denna misstro kan brytas först när majoriteten fått en ökad förståelse för romernas situation samt när romerna fått ett erkännande att de har anledning till sin misstro. Delegationen pekar slutligen på att det inom socialtjänsten finns en bristande kunskap om romernas situation.

Bilagor

1. Sammanfattning av betänkandet, SOU 2010:55